

ԿԱՄԱՅԻՆ ՈՐԱԿՆԵՐԻ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ ԼԵՒՈՆ ԲԱԶԱԼԵԱՆԻ «ՍԻԷՆԵՆԻ ՎԱՐՊԵՏ» ՆՈՐԱՎԷՊՈՒՄ

ՏԱԹԵԻԿ ՄԵՐՋԱՆԵԱՆ

Երևանի Պետական Համալսարանի
Հայ բանասիրության ֆակուլտետի
Ակադ. Հրանդ Թամրազեանի անուան
Հայ գրականության պատմության
ամբիոնի հայցորդ

19-րդ դարավերջի և 20-րդ դարասկզբի արեւմտահայ նորավիպագրության մէջ ԼԵՒՈՆ Բաշալեանն այն եզակի վարպետն է, որը, հասարակական-քաղաքական կեանքի խեղճութեանն ու թշվառութեանը զուգընթաց, ներկայացնում է նաեւ մարդու կամքի դրսեւորման կերպերն այդ տարածութեան մէջ: «Սիւզենիի վարպետ» նորավէպում հոգեբանական խնդիրների քննութիւնը և մարդու հոգեկերտուածքի ձեւաւորման սոցիալական ազդակները ուսումնասիրում են միեւնոյն հարթութեան վրայ: Այլ խօսքով՝ Բաշալեանը խնդրոյ առարկայ նորավէպում ներկայացնում է գրական յստակ հարցադրում՝ որքանով է սոցիումն իր բոլոր դրսեւորումներով ազդում մարդու հոգեբանութեան և կամային որակների ձեւաւորման վրայ:

Նրբագգաց մարդու, գեղագէտի և նորավիպագրի մասին են վկայում հայ բեմի մեծ վարպետ Վահրամ Փափագեանի սրտից և հոգուց բխող յուշերը. «Այս արձակագիրը, որի գրչի տակ նախադասութիւնը ոսկերչի դժուարին արուեստով յղկուած աղամանդազարդ գոհարեղէն էր, առիւնքնող էր ոչ նրա համար, որ փաշայի պէս մի մարդ էր, ոչ էլ նրա համար, որ նրա ԼԵՒՈՆ անունը կենդանիների թագաւոր առիւծի աղաւաղումն էր, այլ նրա համար, որ ԼԵՒՈՆ Բաշալեանը էֆենդի էր: Պոխոյ հրապարակի վրայ ուսերին սիւրտուկ և գլխին ֆես ունեցող հանդիպած խմարլի յետոյքին կպցրած էժան տիտղոսով էֆենտի չէր նա, այլ այդ բառի, իր ծագումի հետ բերող իմաստով, Բիւզանդիոնից ասպատակ տանկին աւանդ մնացած յարգանքի և ակնածանքի տիտղոս էր...»¹:

Բաշալեանը, դժբախտաբար, յաճախակի չի ստեղծագործել: Այս գրողը, հանգամանքներից ելնելով, աւելի շատ տրւում էր հասարակական կեանքի յորձանուտին և Մուրացանի նման քիչ ժամանակ էր յատկացնում իր սիրելի գրականութեանը: Բայց Բաշալեանը, լինելով գրականութեան մարդ, նոյնիսկ իր փոքրածաւալ ստեղծագործութեամբ գնում էր դէպի արուեստն ու գրականութիւնը: Վերջինս նրա համար ոչ թէ զբաղմունք, այլ կենսական պահանջ էր: Այս իմաստով Գ. Ծախինեանը իրաւացիօրէն գրում է. «Ասուպային է իր ներկայութիւնը մեր գրականութեան մէջ, կարճատեւ՝ աստղի անցքին պէս, բայց նաեւ փայլուն ու լուսատու անոր նման»²:

Հասարակութիւնը որքան էլ փորձում է շտկել իր օրէնքները, ընդլայնել ընկալումների շառաւիղը, միեւնոյն է, նա շարունակում է մնալ աւանդական մտածողութեան տարածութեան մէջ: Յատկանշական է, որ իրողութիւնները մարդկային կեանքի ընթացքում կրկնում են: Այլ կերպ ասած՝ մարդու և նրա հոգեբանութեան դրսեւորումները սոցիալական կեանքի հետ ունեցած բախումներում գրեթէ նոյնն են: Այս բախումների և մարդու կամային կայուն յատկանիշների ամբողջական ուղեծիրն է ընդգծւում Բաշալեանի «Սիւզենիի վարպետ» նորավէպում: Ակնատու է այս հեղինակի համակրանքը սոցիալապէս մերժած մարդկանց նկատմամբ: «Բաշալեանի գործերուն հերոսները ընդհանրապէս ժողովրդական խաւէ ներկայացուցիչներ են, որոնց ամէնքն ալ թէպէտ աղքատ, բայց պատուախնդիր, աղքատու-

1. Փափագեան Վ., Սրտիս պարտքը, Երևան, Հայպետհրատ, 1959, էջ 133-134:

2. Բաշալեան Լ., Երկեր, Անթիլիաս, Տպարան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, 1994, էջ 9:

թեան մէջ իսկ հպարտ մարդեր են»³, գրում է Հ. Պարիկեանը:

«Կարինէն Պոլիս պանդխտած» և ոչնչի չհասած խահվեճի Յակոբ աղան իր ընտանիքին, որի «կրտսերագոյնին երեսն իսկ տեսած չէր դեռ», տեղափոխում է քաղաք, որ գոնէ այդ հարցում կորուստ չունենայ: Ըստ էության սա ընտանեկան երջանկության վայելքն է: Թւում է՝ ամէն բան կարգին է, սակայն կեանքը տհաճ անակնկալ է մատուցում. ընտանիքի հայրը մահանում է «ժանտատենդից»: Ակնյայտ է, որ նորավիպագիրը միտում չի ունեցել համոզիչ դարձնել մահուան այս խորհուրդը: Անժամանակ մահը ընդամենը միջոց է չպարտուողի տեսակը ցոյց տալու համար: Եւ այդ տեսակը ընտանիքի մայրն է՝ Մարիամ տուտուն: Ամուսինը, շատ լաւ ճանաչելով իր կնոջը, գիտի, որ Մարիամն ունի պայքարող, հեշտութեամբ չպարտուող և ջանձնուող եղակի բնաւորութիւն:

Չուտ սոցիալական խնդիրների խորացումը քննութեան մէջ հեղինակն այս նորավէպում կերտում է մարդկային անկոտորում բնաւորութիւն: Առաջնորդուելով գեղագիտական ուրոյն սկզբունքներով՝ նա շատ նուրբ է գրում մարդու մէջ տեղի ունեցող հոգեբանական փոփոխութիւնները, որոնք ենթադրում են կամային որակների ձեւաւորում և զարգացում: Բաշալեանի մօտեցմամբ մարդկային բնաւորութիւնները կոփւում և ամրակայւում են փորձութիւնների ճանապարհով: Եթէ կայ փորձութիւն, և մարդը առանց յուսահատութեան յաղթահարել է այն, ապա նա կայուն ու կոփուած բնաւորութիւն ունի: Հակառակ դէպքում մարդը դատապարտուած է կործանման:

20-րդ դարասկզբի արեւմտահայ գրականութեան մէջ լայն տարածում ունէր, այսպէս կոչուած, պարտուածների տեսակի միտում, այսինքն՝ հեղինակները որոնում էին պարտուողի և չպարտուողի (դիմացկուն ու յաղթող) տեսակները: «Պարտուածներ» ընդհանուր խորագրով մի պատմուածաշար ունի Աւետիս Ահարոնեանը: Գրականագիտութեան կողմից քիչ ուսումնասիրուած և գրասէր հասարակութեանը պակաս յայտնի այս գրողը իր հարուստ երեւակայութեամբ և իւրայատուկ լեզուամտածողութեամբ աւելի շատ խօսում է պարտութեան մտքի հետ հոգեբանօրէն հաշտուող տեսակների մասին:

Այլ է բաշալեանական մօտեցումը: Ամուսնու մահից յետոյ Մարիամը «ինքզինքը ժողվեց»: Գաւառաբնակ կինը յանկարծ հասկանում է, որ ինքը չի կարող պահել իր չորս զաւակներին, եթէ յոյսը դնի ինչ-որ մէկից սպասուող օգնութեան վրայ: Գիւղաշխարհի աշխատանքներին սովոր կինը, գիտակցելով և իրեն վերագրելով իր երեխաներին յուսախար չանելու չգրուած իրաւունքը, քաղաքում յարմարւում է լուացարարուհու աշխատանքին:

Հերոսների այս տեսակը բազմակողմանի դիրքերից է քննում արեւմտահայ հետազայ նորավիպագրութեան մէջ: Լուացարարուհու բարոյահոգեբանական դրսեւորումների կերպերն ու փոփոխութիւնները նորավէպի ժանրաձեւում իր դիտողականութեամբ լաւագոյնս նկատել է Երուխանը: Վերջինս գտնում է, որ հասարակական անարդար կեանքում կատարուող մեծ յեղաբեկումները չեն կարող փչացնել մարդու հոգեկերտուածքային անխաթար կառուցուածքը: Ըստ Երուխանի՝ այդ հոգեբանութիւնը դրսեւորում է ինչպէս կեանքի յատակն ընկածների, այնպէս էլ ամենաբարձրերում ապրողների մօտ: Օրինակ՝ «Պապուկը» կամ «Մեռելներուն ջրկիրը» «Թաշկինակի» հետ զուգակշռում տեսանելի է, որ բարձր խաւի մէջ եւս կան հոգեբանական անխառն արժէքներ:

Ըստ էության, սխալ է Երուխանի նորավէպերը սահմանափակել լուացարարուհիներով և նաւավարներով: Արձակագիրն ուշադրութեան է արժանացրել այդ խաւին, որովհետեւ հոգեբանական ամենամեծ փորձութիւններն ու դրսեւորումները ի յայտ են գալիս հէնց այդ խաւերի մէջ: Մարդը, չդիմանալով սոցիալական կեանքի ճնշումներին, գնում է խեղման ճանապարհով: Երուխանը ուզում է հակադրուել այս մօտեցմանը: Մարդը՝ իբրեւ հոգեկերտուածքային տեսակ, ունի հոգեբանական փայլուն որակներ, որոնք սոցիալական

3. Պարիկեան Հ., Լեւոն Բաշալեան, Հալեպ, 1970, էջ 127:

դաշտում չեն կարող աղաւաղուել և վերանալ: Մոցիալական յեղաբեկումները կարող են ազդել մարդու վարքաբանության վրայ: Առհասարակ, մարդու վարքը կեցութեան ձեւերի մէջ փոփոխութիւններ կարող է ունենալ, բայց հոգեբանութիւնը փոխուել չի կարող: Եթէ Երուխանը ներքնախաւերի մէջ փնտրում է հոգեբանական, ապա Բաշալեանը՝ կամային որակներ:

Հայի ազգային տեսակը ներկայացնելիս Բաշալեանը դիմում է հրապարակախօսական ոճին: Այս հեղինակը ազգային հոգեկերտումաժի մէջ առանձնացնում է զարմանալի մի մօտեցում կրթութեան նկատմամբ: Անժխտելի փաստ է, որ հայերը թէ՛ իրենց կրթական մակարդակով և թէ՛ մշակութային զարգացումով առաջադէմ քաղաքացիներ էին Օսմանեան կայսրութիւնում: Մեծ տղային՝ Մկրտիչին, «թաղային վարժարանէն» հանելու փաստը «թէ՛ մօրը եւ թէ՛ տղուն ծանր եղաւ», որովհետեւ «Մարիամ տուտուն, առանց որոշ գաղափար մը ունենալու կրթութեան վրայ, կարծիք կազմած էր, թէ իր զաւակը գրել-կարդալ գիտնալով միայն պիտի կրնար ճշմարիտ նեցուկ մը ըլլալ իր ընտանիքին»⁴: Մակայն այլընտրանք չկայ. առաջադրուած է երկու տարբերակ՝ տուեալ օրը չմեռնել, թէ՛ հետագայ կեանքը քիչ թէ շատ բարւոք ապրել: Բոլոր առումներով առաւել շահեկան էր առաջին տարբերակի ընտրութիւնը: Դպրոցից հեռանալուց յետոյ տղան արագօրէն իւրացնում է «եազմանի» (խանութի աշկերտ) պարտականութիւնները:

Ուշագրաւ են արեւելահայ և արեւմտահայ գրողների ընկալումների և մօտեցումների տարբերութիւնները: Արեւելահայ գրողներից շատերը, ինչպէս, օրինակ, Ռ. Պատկանեանը և Շիրվանզադէն, այս երեխային կը տանէին առեւտրական կեանքի մէջ կեդոտոտուելու ճանապարհով, այսինքն՝ տղայի հոգեկերտումաժը կը փոխուէր առեւտրի և փողի հետ յարաբերուելիս. նա կը դառնար վաշխառու:

Արեւելահայ գրողներից թերեւս միայն Բաֆֆին է մի փոքր այլ կերպ մտածում «Ոսկի աքաղաղում»: Մարդը չի կարող ապականուել առեւտրական աշխարհում: Այլ բան է, որ վաճառականութիւնը հնարաւոր է չստացուի, բայց մարդը, ելնելով իր տեսակից, կարող է անաղարտ մնալ:

Բաշալեանը չի գնում այս ճանապարհով. նրան չի էլ հետաքրքրում, թէ փողի հետ յարաբերուելիս Մկրտիչն ինչ է դառնում, որովհետեւ վերջինս Յակոբ աղայի և Մարիամ տուտուի զաւակն է: Նրանց ընտանիքում միայն աշխատելով են ապրել, հետեւաբար իրենց տասներեքամեայ որդին այս առեւտուրն ընկալում է ոչ թէ փող վաստակելով հարստանալու, յղփանալու և այլասերուելու ճանապարհ, այլ աշխատելու և վարձատրուելու պարզ յարաբերութիւն:

Յատկանշական է նաեւ հաշուարկի՝ արեւելահայ և արեւմտահայ գրողների տարբերութիւնները: Ակսել Բակունցի Վասիլը («Տիգրանուհին») հաշուարկով ապրող մարդ է: Վերջինս ողբերգական կերպար է, որովհետեւ մարդու ձեռքով ստեղծուած օրէնքներն ու յարաբերութիւնները նրա մէջ անմնացորդ ոչնչացրել են մարդկային ամէն մի յատկանիշ: Հոգսը ծնում է մարդու հետ, այսինքն՝ դրուած է հոգսի և պարտքի տարբերութեան խնդիրը: Վասիլի մէջ ամուր նստած է ապրելու հոգսը: Մի կողմից դրուած է ապրելու անկարողութիւնը, որովհետեւ կեանքն այդ հնարաւորութիւնը չի տալիս, իսկ միւսից՝ ապրելու պարտադրանքը, որը նաեւ պարտք է Վասիլի համար: Նա սկսում է հաշուել ամէն ինչ, անգամ քրոջը՝ Տիգրանուհուն տուած պարտքը: Վերջինս հիւժուում և մահանում է, իսկ Վասիլի մէջ մնում է ոչ թէ քրոջ կորստի ցաւը, այլ հոգսն ու պարտականութիւնը: Հեղինակի անթաքոյց հակակրանքի ծանրութեան էպիկենտրոնը նկատելի է այդ նորավէպի վերջին տողում.

«Պարտքից մնաց տասնչորս...»⁵:

Այլ է Բաշալեանի հերոսուհու հաշուարկը. «Ամէն շաբթու գլուխ, քսան օխա հացը

4. Բաշալեան Լ., Երկեր, Անթիլիաս, Տպարան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան, 1994, էջ 76:

5. Ակ. Բակունց, Երկեր, Հայ դասականների գրադարան, Երեւան «Սովետ. գրող» հրատ., 1986, էջ 262:

մէկէն կ'առնէին, օթեկ հաց, հատը երեսուն փարայի, եւ շաբաթ մը կ'ուտէին զայն. չոր հացը քիչ կ'ուտուի, խնայողութիւն մըն է»⁶: Կինը, նկատելով կեանքի մշտնջենական տառապանքն ու բարդութիւնը, շարունակում է մնալ նուրբ և հաշուենկատ: Նա գիտի, որ իր երեխաները շատ հաց չեն ուտի, եթէ ինքը միանգամից գնի վատորակ հաց: Սա սովին դիմակայելու հոգեբանական նուրբ, սառնասիրտ և չարեաց փոքրագոյն հաշուարկ է: Ըստ էութեան, մարդու աչքը պիտի շատ ուտելիքից կշտանայ, այսինքն՝ դա ոչ այնքան ստամոքսի, որքան բանականութեան կշտացումն է, որովհետեւ, այնուամենայնիւ, ուղեղի թելադրանքով է մարդն առաջնորդւում կեանքում: Տանը «քսան օխա» հաց լինելու դէպքում երեխաները այլեւս չեն տագնապի և կը մտածեն ապրուստի միջոց փնտրելու մասին: Մարիամ տուտուն այս հոգեկերտուածքի կրողն է:

Հոգեբանօրէն յաղթահարելով կիսասուած ապրելու և գոյատևելու խնդիրը՝ Մարիամ տուտուն մտածում է կարելոր հարցի մասին: Իր սովորելու, աշխատելու և կայանալու ժամանակը վաղուց արդէն անցելաւ: Հիմա իր դուստրը՝ Թագուհին, պիտի կարողանայ սովորել, ընդ որում այնպիսի արհեստ, որով հնարաւոր կը լինէր քիչ թէ շատ հեշտ ապրել. «Միւզէնիի վարպէ՛տ. այս էր իրենց երագը. մայր ու աղջիկ շատ գիշեր գլուխ գլխի տուած կը մտածէին այն հանգստութեան օրերուն վրայ գորս պիտի վայելէին այդ ըղձացեալ տիտ-դոսին ստացումէն ետքը»⁷:

Բաշալեանը շատ լաւ գիտէր արտադրողական կեանքի բոլոր դրսեւորումները, որովհետեւ երիտասարդ տարիներին զբաղուել էր արդիւնաբերութեամբ: Նա ներկայացնում է սիւզէնիի եւրոպական մեքենագործ և տեղական ձեռագործ աշխատանքների տարբերութիւնները: Մեքենաների ստեղծած բացարձակ ծաղիկները այդքան էլ գրաւիչ չեն. «Միւզէնիին առաւելութիւնը այն է եւրոպական գործարաններէ ելած նմանօրինակ արտադրութեանց վրայ, որ օրինակի համար թիւ վարագոյրներուն վրայ՝ ասեղները սմբած են, մինչ ձեռքով բանուածին մէջ՝ թասալիս կը զարնուի, այսինքն՝ ուլունքի պէս հիւսքերը հատիկ հատիկ են»⁸:

Ի հեճուկս Թէպեր տուտուի քմահաճ և դժգոհ վերաբերմունքի՝ Թագուհին իւրացնում է արհեստի բոլոր մանրութները: Կինն ապշած էր իր այս աշկերտի աշխատասիրութեամբ, նպատակասլացութեամբ և կեանքի դժուարութիւնների նկատմամբ դրսեւորած կամային յատկանիշներով. «Եթէ ասանկ երթալու ըլլար, տարիէ մը վարպետ կ'ելլար»⁹:

Վարպետի կանխատեսած օրը շատ չուշացաւ: Այդ բաղձալի օրուն սպասում էր ամբողջ ընտանիքը: Թագուհին պէտք է Թէպեր տուտուի տուած նմուշից բացարձակապէս չտարբերող գործ կատարէր և ստանար վարպետի կոչում: Կէս ժամից յետոյ աղջիկն իր վարպետի դատին է ներկայացնում աւարտած «բանուածքը»: Գոհ լինելով աշակերտուի աշխատանքից՝ վարպետն արտաբերում է երկար սպասուած նախադասութիւնը. «... արթըխ վարպետ եղար...»¹⁰:

Պակաս կարելոր է դառնում, թէ սա ինչի կը յանգեցնի հետագայ կեանքում: Պայքարի մէջ կարելորն ու առաջնայինը ոչ թէ յաղթելը, այլ չպարտուելն է: Այս տեսանկիւնից իրաւացի է Ս. Մանուկեանը, երբ գրում է, որ Թագուհին ոսկի ձեռքեր ունենալու դէպքում էլ ասեղնագործութեամբ չէր կարող ոսկի հաւաքել իր ընտանիքի համար¹¹: Մարիամի «քաշուած դիմագծերուն անճառ երանութիւն» պարգեւած «գոհունակութեան արցունքները» կեանքի դժուարութիւններից մէկ քայլ բարձրանալու և հասարակութեան մէջ յարգարժան տեղ զբաղեցնելու գրաւականն էին:

Ընդհանրացնելով վերոգրեալը՝ կարելի է ասել, որ Բաշալեանը, յաճախակի

6. Բաշալեան Լ., Երկեր, նշում հրատ., էջ 77:

7. Նոյն տեղում, էջ 77:

8. Նոյն տեղում, էջ 78:

9. Նոյն տեղում, էջ 77:

10. Նոյն տեղում, էջ 79:

11. Տես Մանուկեան Ս., Լեւոն Բաշալեան, Երևան, ՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1969, էջ 134:

չստեղծագործելով, կարողացել է ընդգծել մարդկային անկոտրում բնատրույթեան ընդլայնուած շառաւիղը: Հեղինակն իր այս նորավէպում հիմնաւորում է այն միտքը, որ պայքարի մէջ գտնուող և դժուարութիւններից չընկճուողները դեռ պարտուած չեն: Բնաւ. նրանք չէին յայտնուելու դրախտային կեանքի մէջ, բայց բոլորը միասին և անհատապէս իւրաքանչիւրը յաղթահարել էր կեանքի առաջադրած դժուարութիւնը: Բաշալեանը նորավէպի սկզբում ուղղակիօրէն նշում է, որ այս պատմութիւնը «շատերուն ալ հետաքրքրութիւն չազդէ գուցէ»¹²: Պատմութեան իրական լինելու մասին եւս հեղինակը լռում է, որովհետեւ իրապաշտութեան շրջանում նորավիպագիրները որքան պնդում էին եղելութեան իրական լինելու հանգամանքը, այնքան աւելի էր պակասում հաւատը տուեալ իրողութեան նկատմամբ: Սա կեանքից վերցրած իրական դէպք է: Կեանքը շարունակաբար կոտրում է մարդ արարածին: Կոտրուում է նա, ով հակուած է կոտրուելու: Խօսքը ոչ թէ մեծ յաջողութիւնների և ձեռքբերումների, այլ դիմացկունութեան, կամային որակների ձեւաւորման և զարգացման դրսեւորումների մասին է:

**ՏԱԹԵՒԻԿ ՄԵՐԺՋԱՆԵԱՆ
ԿԱՍՍՅԻՆ ՈՐԱԿՆԵՐԻ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ
ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆԻ «ՍՅՈՒՋԵՆԻԻ ՎԱՐՊԵՏ» ՆՈՐԱՎԷՊՈՒՄ**

Բանալի բառեր և արտայայտութիւններ - նորավէպ, կամային որակներ, հոգեկերտուածք, ընտանեկան երջանկութիւն, փորձութիւն, դիմացկունութիւն, պայքար, չպարտուողի տեսակ

Ներկայ հրապարակման նպատակն է նորովի վերլուծել և մեկնաբանել Լեւոն Բաշալեանի «Սյուզենիի վարպետ» նորավէպը: Ճիշդ է, գրականագիտութիւնը նախկինում խօսել է այս նորավէպի մասին, սակայն գրեթէ չի անդրադարձել վերոյիշեալ հարցադրմանը: Այս ուսումնասիրութեան մէջ առանցքային դարձնելով կամային որակների բաշալեանական մօտեցումներն ու ընկալումները՝ եկել ենք այն եզրակացութեան, որ Բաշալեանը սոցիալական խնդիրների քննութեամբ ցոյց է տալիս մարդու կամքի ձեւաւորման և զարգացման դրսեւորման կերպերը:

**ТАТЕВИК МЕРДЖАНИЯ
ОБЗОР ВОЛЕВЫХ КАЧЕСТВ В НОВЕЛЛЕ
ЛЕВОНА БАШАЛЯНА “МАСТЕР СЮЗЕНА”**

Ключевые слова и выражения: новелла, волевые качества, психика, семейное счастье, испытание, стойкость, борьба, вид непобедимого

Цель настоящего издания по новому проанализировать и прокомментировать новеллу Левона Башаляна “Мастер Сюзена”. Несмотря на то, что литература и прежде говорила об этой новелле, но все же, она почти не обращалась к вышеупомянутому вопросу. В этом изучении, делая стержневой волевые качества башалянского восприятия и подхода, мы пришли к тому выводу, что Башалян, обзором социальных проблем, указывает проявляющие способы формирования и развития человеческой воли.

12. Լեւոն Բաշալեան, Երկեր, նշուած աշխատութիւնը, էջ 75

TATEVIK MERJANYAN
ANALYSIS OF VOLITIONAL QUALITIES IN
LEVON BASHALYAN'S "MASTER OF SYUZENI"

Key words and expressions: novella, volitional qualities, mentality, family happiness, temptation, endurance, struggle, unbeaten type

The aim of the present publication is to analyze and interpret the novella "Master of Syuzeni" by Levon Bashalyan in a new way. Indeed, literary criticism has previously touched upon this novella, however it almost has not concerned itself with the above-mentioned issue. Putting an emphasis on Bashalyan's approaches and perceptions regarding volitional qualities, this study comes to a conclusion that Bashalyan shows the manners of the formation and the development of a person's will by examining social issues.

